Ն. 4719 — 1881 ՕԳՈՍՏՈՍ 13 ԲԷՆԶԵՇԷՆՊԻՀ 22 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ԱԼԱԾՐԱՆԿԱ ՕԳՈՍՏՈՍ 25 ԲԷՆԶԵՇԷՆՊԻՀ — Ն. 4719

Մասիսի Էջերեան

ՄԻՆԱՏԻՒ ԷՐՃԻԵԱՆ

ՏԻԱԳԼԱՐ
Իսթանպոլ իչին
Պիր սէնէ մէճիմիյէ 3
Պիր սէնէ այ „ 4
Ալթը այ „ 2
Տարի „ —
Պիր նիւսխէ 20 փարա։

Թաշրալար իչին
Պիր սէնէ, մէճիմիյէ 10
Պիր սէնէ, այ „ 5
Ալթը այ „
Ռասթա իւճրէթի պիրէ այիւ տիր։

20 ՓԱՐԱ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹՎԱՅԻ ԱՂՕՍԹՈՍ 13 ՀԱՄԱՁԱՆ 3 20 ՓԱՐԱ.

ԻԼԱՆՆԵՐ
Պիրինճի տէֆա իչին սաթը 3 ղր
Իքինճի „ „ „ 2 ղր
Իւչիւնճիւ „ „ „ 1 ղր

Իլան սըրասընա գօնուլմասան իլանաթ ու իխթարաթըն սաթը 5 ղր

Մէքթուպլար Կ. Թ. Փանոսեան իմինէ եազըլըր
Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէնչէնպիհ-պազարընտա Իրսի խանընտա Ն. 41։

ԻԼԱԹԱՐ

Ղազէթամիզին թապը վագթինէ գատար, Էվվելատան Աժանս Հավասա հիչ պիր թէլէկրաֆ հավասի կէլմէմիշ տիր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

(Լէվանի Հէրալտա տախսուս ԲիւլիւրոՖլը)

Լօնտրա, 24 օգոստ.

Պու սապահ Ուաշինկթընտան ալընան խապէրլէր, բէք ՓԷՆՆԱ տէյիլ տիրլէր։ Բէյիսի Եիմնուրուն սըհհէթի հալէա բէք աղըր իսէ տէ, նաֆագա եէեէպլիմէքտէ պէրտէվամ օլտուղու կիպի, միտէէ հարբէթէ օլան մէյլի ազալմըշ տըր։

Լօնտրա, 24 օգոստ.

Պու սապահ Շինէվրատան ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, բրէնս Գրաբոթքին Սիւիսէն թարտ ու թէպիտ օլունմուշ տուր։

Ա.թինա, 24 օգոստ.

Լարիսատան բաթրասա գատար Լամիա վէ Ա.թինա թարիգիյէ պիր տէմիրեոլ ինչասը իչին հիւքիմէթէ իքի թէքլիֆ վուգու պուլմուշ տուր։ Պու թէքլիֆլէրատէն պիրիսի պաղը Բուսլար թարաֆընտան չիրքէթի վուգու պուլուպ, մէկքիւր չըմէնտֆէրի 135 միլիոն ֆրանգա ինչա իթմէք թէքլիֆինտէ պուլունմազատա տըր։ Ֆրանսըզլարատան միւրէքքէպ տիկէր պիր չիրքէթ, մէկքիւր ամէլեաթը, 129 միլիոն ֆրանգա տէրիւնտէ իթմէքտէ տիր։

Թէսալիատա էմրի թախլիէ խօշնուտ պունճաղ սուրէթտէ իլերլէմէքտէ տիր։ Էշքընա, ասաքիրի Եունանիէ իլերլէտիքճէ կէրի չէքիլմէքտէ տիրլէր։ Սըր Է. Համիլէյ, Սվէն վէ Վէնսան նամ եիւզպաշըրլա Տէրվէնտ վէ Ֆուրգատա պիր գաշ կիւն զիւատէ գալաճաղ տըր։

Պու կիւն Թէսալիատան ալընան բէք չօղ մէվսուգ Թէլէկրաֆնամէլէր, Թահտիտի հուտուտ գօմիսէրլէրինին հայտուտլար Թարաֆընտան աշըրըլըգլարը շայեասընը եալանա չըդարմագտա տըրլար։ Պու շայեանընն ասլ ու էսասը օլմատըղը Ա.թինատա գանն օլունմագտա տըր։

Լօնարա, 24 օգոստ.

Տիւն ագշամ, մէճլիսի մէպուսանտա, հիւքիմէթին խարիճի բօլիթիգասընա տայիր եէրլէեան իտէն միւպահասատա, Մ. Կլատսթընը, չու Էսնատ Ինկիլիզ հիւքիմէթիյլէ Պապը Ալի պէյինտէ մէվճուտ օլան միւնասէպաթտան տահա իյի միւնասէպաթ օլամանաճաղընը պէեան իթմիշ տիր։

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻՅԷ

Իթալիա սէֆարէթի ամբաշէսի Մ. Դանեօլա, բաղար իրմէսի կիւնիւ, Գիւլիւքտէրէտէ Ալեօնուն եալընը էօնիւնտէն տէնիզէ կիրիպ, եիւզերէք Պէյգօզ քէօշկիւ էօնիւնէ չըգմըշտը։ Իչպու սէյեահաթ 10տա. կըզա իմթիատա իթմիշ տիր։

Ավսթրիատա պուլունան թահվիւլաթը Օսմանիէ համիլէրի թարաֆընտան պարօն Մաեէր նամ զաթը, վէ քիլի ինթիխապ օլունարագ, եագընտա Տէրսաատէթէ կէլէճէկի, վէ Մ. Պուրգ վէ Մ. Վալֆրէյ իլէ պիրլէշէճէկի, Ֆար տիւ Պօսֆօրտա կէօրիւլէն հավատիսատէն տիր։

Թահվիլաթը Օսմանիէ համիլէրի վէքիլէրինի իսթիգպալ իչին, Գարատէնիզ պօղազընա ազիմէթ իտէճէք օլան մէմուրլար միեանընտա, մալիէէ միսսթէչարը Վէթէնտօրֆ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինին տախի պուլունաճաղը եազըլմըշ իսէ տէ, միւշարիլէյհին ազիմէթի խապէրի սորըլըգ օլուղու թէհագգուդ իթմիշ տիր։

Տիւնքի կիւն հարարէթ, սանթիկրատ միգան իւլ հարարէսիյլէ 36 տէրէճէյի թէճավուզ իթմիշ, վէ զալիպա պու սէնէ տիւնտէն սընճագ կիւն օլմամըշ տըր։

Մէլանի քտէն կէլէն Ֆրէսինէ գումբանեասը վաբօրլարընտան Ամէրիգէն նամ վաբօր իլէ, Զանագ-գալ Ֆրանսըզ գօնսօլոսու տիւն շէհրիմիզե կէլմիշ տիր։

Կէչէն սալը կիւնիւ, Պէյօղլու բօլիս միւտիւրի Պահրի բաշա, Տէրսաատէթ լիման խտարէսինէ կէլէրէք, Բիզէլի Մահմուտ օղլու Տուրսուն գաբթանընն սիւար օլտուղու սէֆինէսինտէ 15–20 ֆըչը գատար պարութ պուլունտուղունու, վէ պարութուն եա Տէրսաատէթէ վէ եա պաշգա պիր մահէլլէ չըգարըլաճաղընը, վէ կէմինին շիմտի Գում-գափու տէրգէլարընտա լէնկէրէնատաղ պուլունտուղունու, խէֆիֆէն խապէր ալմըշ օլտուգլարընը պէեան իլլէմէլէրիյլէ, տէրհալ լիման բէյլիսի Տիլավէր բաշա իլէ պէրապէր, լաղըմ կէլէն մէմուրլարը պիլ իսթիհզապ, մաեէթինտէ պուլունան ուֆագ վաբօրա բաքիպէն, մահէլլի մէզբիւրէ կիտիլիպ, սէֆինէյի մէզպուրէ ապլօգա իտիլէրէք, թահարրիեաթը լաղմէ իճրա օլունտուղու, վէ սէֆինէնին պաշ վէ գըչ թարաֆլարընտա 25 ֆըչը ինկիլիզ պարութու օլտուղու կէօրիւլմիւկիւ, վէ պարութ սէֆինէտէն չըգարըլարագ, ուսուլէն թօբխանէյի ամիրէեէ թէսլիմ իտիլմիկի, վէ հէման սէֆինէ թէվգէֆ օլունուպ, գաբտան իլէ թայիֆէլէրի թահթը թէվգէֆա ալընտըղը մէվսուգէն իչիտիլմիշ տիր։

Պու տագշամ Ինկիլթէրրա սէֆարէթխանէսինտէ պիր զիեաֆէթ վերիլիպ, անը միւթէագբպ բէսմի գաբուլ իճրա օլունաճաղընը Լէվանթ Հէրալա եազըէօր։

Կէօք սուեու, Գանլըճա, վէ Զէնկէլ քէօյիւ արգասընտա պուլունան օրմանլարը, էվվէլքի կիւնտէն պէրու եանմագտա, վէ պու ախէչին Ալէմ-տաղը գօրուսունա սիրաեթինանէն գօրգուլմագտա սլտուղու Թէրճէմանը Հագդգաթ զալէթասընտա օգունմուշ տուր։

Ամերիգա խարիճիեէ նէզարէթինտէն սալը ագշամը Լօնտրատաքի Ամերիգա սէֆարէթինէ, վէ օրատան տախի Տէրսաատէթ Ամերիգա սէֆիրինէ քէշիտէ օլունան պիր թէլէկրաֆնամէեէ կէօրէ, բէյլիսի ճիւմհուր ժէնէրալ Կարֆիէլտին, ալէյհինտէ սուի գաստ վուգու պուլտուղու սըրատա, վիճուտի 84 քիլօկրամ աղըրլըղընտա օլտուղու հալտէ, պու տէֆա 52 քիլօկրամա թէնէզզիւլ իտէրէք, 32 քիլիկրամ գատար խաֆիֆլէշմիշ, վէ պու իսէ քէմալի զատֆէթինէ իսպաթ պուլունմուշ տուր։

Արնավուտլուգ իսլահաթընա մէմուրը ֆէվգէլատէ օլան գօմանտան Տէրվիշ բաշա հազրէթլէրի, Արնավուտլուգտա իսլահաթը մաթլուպէյի իքմալ իթմէք իւզրէ պուլունմուշ օլտուգլարընտան, վէ քէնտիլէրինին օրատա պուլունմալարընա լիւզում կէօրիւլմէեէճէք սուրէթ. տէ պաղը ճիւզի շէյլէր գալմըշ օլտուղունտան, եազընտա Տէրսաատէթէ կէլէճէքլէրի իշիտիլմիշ տիր։

Անատօլու Ինկիլիզ ժէնէրալ գօնսօլոսու սըր Շարլը Ուիլսընն իլէ սրքեաթիպի Մ. Նիգօլսան, պու քէրրէ կէմիէյիքտէն Տէրսաատէթէ մուվասլէթ իթմիշլէր, վէ տիւն Թրապիզնա միւթէվէճճիհէն ազիմէթ իյլէմիշլէր տիր։

Տիւնքի Իսթանպուլ զազէթասընընտա կէօրիւլմիւշ օլան զարիպ պիր ֆըգրա տըր.

Հէր քէս, Բամազանըն տօնանմա վէ գանտիլլէրինի կէօրէպիլմիշ, վէ մահիեէ եաբմագ իչին իքի մինարէյի ճամիլէրին խսթիմալ իյլէտիքլէրի ուսուլուն նէտէն իպարէթ օլտուղունու էօյրէնմիշ տիր։ Պու նէվ գանտիլ եազըլմասընա, արապճա մահիեէ թէսմիեէ օլունուպ, պունու գուրան մօլլաեա տախի մահիեէճի տէնիր։

Իշպու մահիյեէլերի մօլլալարտան պաշգա քիմսէ գուրամազ։

Բամազանըն իլք օն պէշինճի կիւնիւ, պու մահիեէլէր ճէնապէ Հադգէն պին պիր տանէ օլան էվսաֆընը իրաեէ իսէրլէր, վէ սօն օն պէշ կիւնիւ, չէմիեէ, թօբ, քէօբրիւ վէ սայիր բէսիմլէր կէօսթէրիրլէր։

Իմտի, թարաֆմազա խապէր վէրիլմիկինէ կէօրէ, Պաեազիտ ճամիսինին մահիեէճիսի, հէր նէ սէպէպ մէպնի իսէ, մահիյէնին պիր ճիհէթինտէ, իւզերինտէ պիր խաչ մէվճուտ պիր քիլիսէ, վէ տիկէր ճիհէթինտէ պիր թօբու համիլ գալէ բէսմի եաբարագ, քիլիսէյի թօբա թուխտուրմագտա օլտուղու կէօրիւլիւեօրմուշ։

Պու մահիեէ, պուտալա միւթեասբպլարա պաղը մէրթէպէ մուճիպի մէճմունիյէթ օլապիլիր։ Ֆագաթ հէր հալտէ բէք չօղ Միսլիմանլար, իշպու կէօսթէրիլէն բէսմի զիեաէսիյլէ գէմմ իթմիշլէր տիր, չիւնքի էօյլէ պիր բէսմին, չէքլէն հէր նէ գատար էհէմմիեէթի եօգ իսէ տէ, պաղը մէրթէպէ թահրիքի հիսսիեաթա սէպէպ օլապիլիր իսի։

Ճէրիտէյի Հավատիս, Իսթանպուլ զազէթասընն պու ֆըգրասընտան տօլաեը միւթալաա իտէրէք, ճամիլէր իւզերինէ էօյլէ ինսան վէ հայվան բէսիմլէրի գօնուլմասեաճաղը կիպի, խաչ վէ քիլիսէ բէսիմլէրի տախի գօնուլմասը տինճէ թէճվիզ օլունմասեաճաղընը, վէ եաբըլան բէսիմլէր իսէ, պաղը մանէալը եազըլարտան իպարէթ օլտուղունու պէեան իտիեօր։

Իզմիրտէ Ալի բաշա մէյատանընտա վագը պիր խանտա, էհլի Իսլամտան պիր ատէմ, Սագըզը կէնճ պիր գատըն իլէ եաշատըղը հալտէ, մէրգումէ, մաշուգունուն գըսգանճլըղընա թէհամիլ իտէմէյիպ, ֆիրար էյլէմիշ օլտուղունտան, մաշուգու, մէրգումէնին իլթիճա իթտիկի խանէ գաբուսունա պէքլէմիշ, վէ մէրգումէնին չըգատըղը սըրատա, պըչագլա վուրուպ մէզպուրէյի թէլէֆ իթտիքտէն սօնրա, պըչաղը քէնտի սինէսինէ տտրա խի սաբլաեը, եէրէ սէրիլմիշ, վէ խասթախանէեէ նագլ օլունարագ, պիր աղ սօնրա վէֆաթ իթմիշտիր։

Պէյօղլունտա Բանկալթի ճիվարընտա վագը պիր խանէեէ կէչէն կիճէ գունտագ պըրագըլմըշ իսէ տէ, գօնշուլար թարաֆընտան կէօրիւլէրէք, տէրհալ սէօնտիւրիւլմիւշ, վէ միւթէճասըրլարը հիւքիմէթ թարաֆընտան արանըլմագտա պուլունմուշ տուր։

Իզմիրտէ պիր մահ էվվէլ պիր լամպաճընն սիւկուրթալը տիւքքեանընտան աթէշ զուհուր իտէրէք, միւհթերէք օլտուղունտան, թուլումպահը ալաեը եէթիշիպ, հարիգ պասթըրըլմըշ իսէ տէ, ֆէրտասը կիւն սիկուրթա գումբանեասը մէմուրլարը, մէգքիւր մաղազատա բէթրօլ իլէ եանկն չըգարըլարընա տայիր էմարէլէր պուլմուշ, վէ մաղազա, տէրունինտէքի էմթասա դէյմէթինին մաֆէվգինտէ սիկուրթա խիրմիշ օլտուղունտան, մաղազաճը միւտտայի ումումի թարաֆընտան թահթը մուհաքէմէեէ ալընմըշ տուր։

Իսթանպուլ զազէթասընն պեեանընա կէօրէ, մէմալիքի սայիրէտէ պիր եանկընտան սոնրա, սէպէպսիզ զուհուրի թահգըգ օլունարագ, գատէն չըգարըլմըշ իսէ, միւթէճասընը թէէտիպ օլունտուղու հալտէ, Իզմիրտէ պու ատէթ հէնուզ իճրա օլունմասեար իմիշ։

Իսթանպուլ զազէթասընն Ա.թինատան օգոստոս 17 թարիխիյէ ալտըղը պիր մէքթուպտա, Ինկիլիզ Մ. Սուիբրը գաշերան հայտուտլարտան իքի քիշինին ախշ ու կիրիֆթէրի մատտէսի չու վէճճ իլէ պէեան իտիլիեօր։

Օն պէշ կիւն էվվէլ, Եունանիստան բօլիս նազրը հայտուտլարտան իքիսինին Ա.թինատա պուլունտուգլարընը, վէ թէպաայի Օսմանիէէտէն օլտուղլարընը խապէր ալմըշ տըր։

Ճինաեէթ, Եունան մէմալիքինտէ վուգու պուլմատըղընա մէպնի, հայտուտլարընն թէվգէֆը ճայիզ օլամատըղը ճիհէթլէ, եալընըզ թահթը նէզարէթէ ալընմալարը իչին բօլիսէ էմր վերիլմիշ տիր։

Եունան բէյլիսի վիքէլասընա, Ինկիլթէրրա սէֆիրի թարաֆընտան կէօնտէրիլէն պիր մէքթուպտա, հայտուտլարընն բէյլիսէյէ պիր բէֆիգինին Ա.թինատա պուլունտուղու պէեանընը, թէվգէֆ օլունմալարը բէճա օլունտուղունտան, Մ. Գուլմունտուրոս պու մէքթուպու բօլիս նազրընա կէօնտէրիպ, իքի հայտուտան թէվգէֆ օլունմասընը էմր իթմիշ տիր։

Հայտուտլարընն բէյլիսի պուլունան Նիգօլա Բօլնիս Զօլաքի, պու էմր իւզերինէ, տէրհալ թէվգէֆ օլունմուշ տուր։ Տիկէր բէֆիգի տախի օ ագշամ ֆիրարէ հազրլանմագտա օլտուղու հալտէ, ախշ ու կիրիֆթի օլունմուշ տուր։

Զօլագի ուզուն պօյու վէ չիչէք պօղուղու օլուպ, 43 եաշընտա տըր։ Սաղ էլի կիրիա իսթիլալը զէմանընտա պիր գուրշուն իլէ սագաթ օլտուղունտան, Զօլագի թէսմիեէ օլունմուշ տուր։

Մէրգում Պօղճա ատալը օլուպ, 20 սէնէտէն պէրու Եունանիսթանտա իգամէթ իթտիկինի իտտատա էյլէմէքտէ իսէ տէ, բօլիս, մէրգում իլէ բէֆիգինին պու քէրրէ Վիէննատան կէլտիքլէրինի, վէ Ա.թինատա օթուրուպ, արա սըրա կէզմէեէ չըգտըգլարընը թահգըգ իթմիշտիր։

Զօլագի, թուխթուլատուղու սըրատա, իւզէղինտէ 470 ատէտ Օսմանլը ալթունու չըգըպ, պունլարընն պիր չօղու պէշ լիրալըգ ալթունլարատան իսպարէթ պուլունմուշ տուր։ Մէրգումուն ալթուն գօրատնընու մուրատսա պիր գըթա ալէա սաաթը վէ էլմաս եիւզիւկիւ, վէ պիր ատ վէ էլմաս եիւզիւկիւ, պու միհրի օլուպ, պու միհրը հէնուզ հէքքը օլունմամըշ տըր։

Մէրգումուն ըէֆիկի 40 եաշընտա Կիրիտի օլտուղունու, վէ իւչ այտան պէրու Իզմիրտէն կէլտիկինի իտտատա իթմիշ տիր։ Պունուն իւզերինտէ տախի 250 լիրա վէ պիր ալթուն սաաթ իլէ գօրտօն վէ 10 պին տրախմիեէ սաթըն ալչըղը պիր խանէնին սէնէտի պուլունմուշ տուր։

Մէրգումարա, թէպաայի Օսմանիեէտէն օլուպ օլմատըղլարը սիւալ օլունտուգտա, թէպաայի Օսմանիեէտէն օլտուղլարընը ինքեար մանիեէտէն օլտուղլարընը խապէր ալմըշ տըր։ Եունան թէպաասընտան օլտուղլարընը իտտատա իթմիշլէր տիր։ Էլպիսէլէրի ալաֆրանկա իսէ տէ, դուլանընընը օլուպ, գբեաֆէթլէրի ճալիպի նէֆրէթ տիր։

Պու իքի ատէմլէրին մուհաքէմէլէրէ, միւտտայի ումումիեէ հէվալէ օլունմուշ տուր։

Պու ատէֆա Իսարէի Մախսուսէ ճանիպինտէն իթթիխաղ օլունանուսուլ իգթիզասընճա, կէրէք քէօբրիտէ վէ կէրէք սայիր մուամէլաթտա, իսարէնին հիւսնի ճէրէեանը, մէմուրլիյնի մէվճուտէնին պիր միսլինին տահա զամմ վէ իլաղլը, պու պատէ մէմուլ օլունան իթթիֆատէ, իթթիեար իտիլէն մէսարիֆլէ, իլավէսի լաղըմ կէլէն մէմուրլարընն ֆազլա մաաշլարընա մուգապէլէ իտիպ իթմէեէճէկի մէճհուլ տուր։

Շիմանիքի իթթիխաղ օլունանուսուլ իգթիզասընճա, եօլճուլարընն պիլէթ ալմասը իչին քէօբրիս պաշտա տուրմալարը միւգթազի օշընտա տուրմալարը միւգթազի օլուպ, հալպու քի հավա եազմէրլուպ, պու գատարլու զէմանտա, ● գատարլու օլտուղու իզտիհամլա պիլէթ ալմագ կիւճ օլուպ, եօլճուլարը իզտահատան պաշգա, պունտան պիր իսթիֆատէնին դայրի միւնթազընը օլտուղու ճիհէթլէ, ուսուլը սապէգէն իպգասըլա, պաղը մէրթէպէ իսլահաթ իճրասը, հէմ իտարէճէ մուճիպի իսթիֆատէ, վէ հէմ տէ եօլճուլարճա ճալիպի իսթիրահաթ օլտուղու տէրքեար իտուկի ճիհէթլէ, մէլհուզ օլան պիր իսթիֆատէնին էմրի մուհաֆազասը ճիհէթինէ կիտիլմէք մուհասէնաթը պէտիտար իքէն, թէնարրուֆ նամբըլա պիհուտէ եէրէ իտարէ ճանիպինտէն պու գատար մէսարիֆին իսթիեարը, ճանի միթալաա տըր։ (Վաէբ)

ԻԼԱՆ

ԻՍԹԱՄՊՈԼ ԹՐԱՄՎԱՅ ՇԻՐԲԷԹԻ

Պու կիւնտէն իթիբարէն աթիտէքի էշեա միւնագասա իտիլէճէք տիր։

10,000 մէթրո Սիչիլեա քէնար գալըրըմ թաշը, եախատ Թրիէսթէ թաշը։

8,000 միւրէպպա մէթրո Սիչիլեա տէօշէմէ գալըրըմ թաշը, եախատ Թրիէսթէ թաշը։

330,000 Պանարմա կրանիթ թաշը։

12,000 մէշէ աղաճընտան լօնկրին։

6,000 մէշէ աղաճընտան թրավէրս։

430–500 թօնէլաթօ չիրքէթին գուլանտըրը գաշըպտան տէմիր չուպուգլար։

Իշպու միխթէլիֆ էշեանընն շարթնամէսի, բաղար վէ եօրթու կիւնլէրինտէն մատա, հէր կիւն էօյլէտէն սօնրա, սաաթ 1 տէն 3 է գատար միւնագասաեա կիրիշմէք իսթէեէն զէվաթ թէպլիղ օլունաճաղը իլան օլունուր։

Օգոստոսուն 30 ունճու սալը կիւնիւ, էօյլէնտէն սօնրա, սաաթ 3 տէ, մէճլիսի իտարէնին իքի ազասը իլէ միւնագասաեա կիրիշէն զէվաթ հուզուրունտա, էշեաեր մէզքիւրէնին մէօհիւրլերի չէօզիւլճէք տիր։

ՄԻՀՏԻՐԻ ՈՒՄՈՒՄԻ
Իմզա Ա. ԹՐԻԻԼԷ

Իսթանպոլ, 22 օգոստոս 1881

ԻՄԱՍՀԱԹ

(Լէվանթ Հէրալտ գազէթասրնէն էվ-վէնգի կիւնքի պէնտի մախ-ուսունտա կէօրիւլէն պաղը շայեանը մրթալա Ֆէզրալարը թերճէմէի տիր.)

Տէվլէթի Ալիէէնին թէճարտ վէ իհտեասընտաքի մէնֆաաթլարընը կէօրթէրմէէ, պունտան պէօյլէ քեաֆֆէյի էվրոբա տէվլէթլէրի ֆուրսաթլար պուլուճաղլար տըր։ Պէրլին ահանամէսինին միմզիլէրի սըֆաթը-յլա հայիշ օլտուղլարը վազայիֆ, մուահէտ-յի մէզբիւրէնին տէվլէթի Ալիէէ իճրասընը թահմիլ իթտիկի էն միշրիւլ խուսուսաթը մէզբի իճրասէ վաղ իթտիրմէ ը իչին, տիւէլի միշարիլէյհիւմիւ, տահա չօղ վազբի իթթիֆաղ վէ իթթիհատ մէճպուրիէթինտէ պուլունտուրամաղ։ Տիւէլի մուազզամանընը պու վազայիֆի չիմտի թէպտիլ օրմուշ տուր։ Պինէֆս Պէրլին մուահէտէսինին վէ էվրոբա էֆքեարը ումումիէսինին թէմայիւլաթը-յլա, էվրոբա, տէվլէթի Ալիէէնին տօսթու օրմաեա պաշլամբշ տըր։ Ֆուրթունա կէշմիշ, վէ պուլուտլար տաղբլմաեա եիզ թուրմուշ օլտուղունտան, Թիւրքիա իւզէրինէ շիմալ վէ զարպ թարաֆընտան պիր շէմալի լոթիֆ բարլամաեա պաշլամբշ տըր։ Պու կիւնէշին պաղբ թարաֆընտան կէլէն շաալար բէք միֆիտ օլմուշէ պէրապէր, պէրվէճհի ահի պահ իտէճէկիմիզ վէճհլէ, պաղբ թարաֆտան թէվէճճիհ իսէն շաալար, պիր ազ տահա հարաբէթլի տիր։

Հէնուզ տայիրէյի իթթիֆաղտա պուլունան պիլճիմէ տէվլէթլէր, Պէրլին մուահէտէսիյէ, տէվլէթի Ալիէէ թէէմին իթմէք իսթէտիքլէրի ֆէվալիտիս գուվվէտէն ֆիլիէ կէլիրիկինի կէօրմէք իսթէեորլար։ Պու պապատ, տիւէլի միշարիլէյհիւմին քեաֆֆէսի արզը մուամէ-[illegible], տէվլէթի միշարիլէյհա պու սաեէտ միշքիլաթը տախիրիէեէ իսթամ վիրէրէք, մաղպուլիէթինէ քէսպ իտէպիլէճէք տիր։ Պու միշքիլաթ, շիմտիյի տիւէլի մուազզամանընդ վաղթիլէ տիւշար օլտուղլարը միշքիլաթտան բէք աղբը տէյիլ տիր։ Պու տէրէճէ պահս օլունան մալիէէ միշքիլաթը, օլ գատար աղբը օրմաեքպ, տէվլէթի Ալիէէ կիպի մէնտալիյի սէրվէթի վէ վարիտաթը բէք պէօլուն պիր տէվլէթին, միշքիլաթը մալիէսինտէն գօրզ մուգլրգ ապէս տիր։ Թիւրքիատա մալիէէ մէսէլէսինին հալլի, սայիր մահէլլէրտէն գօլայ տըր. անճաղ ումուրը մալիէէնին հիւանի իտարէսի իլէ գապիլի թէվֆիգ օրմաեան պաղը ուսուլը իտարէնին պիթթատպի թէպտիլի իճապ իտէրքի, պու ուսուլուն իմհաաք պէհէմահալ լազըմ տըր։ Պու կիպի ֆէնալրգլարտան, սայիր հիւրիմէթլէր, վէ պախուսուսէն զիեատ Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա տէվլէթլէրի միթթէզարրուր օրմուշ. վէ պու իքի տէվլէթ, մէզքիւր ֆէնալրգլարը քէօրլէրինտէն տէֆ իթմէէէ մուվաֆֆագ օլտուղլարընտան, պու հիմմէթլէրինէ միւքեաֆաթ օլարագ, ուսուլը մալիէէլէրի, հէր տէվլէթին ուսուլը մալիէէսինէ թէֆֆէվվուգ իտէր տէրէճէտ նիզամ թահթընա կիրմիշ տիր։

Պու իքի տէվլէթին, պիր ասրը էվվէլքի ահվալը մալիէէլէրինէ պիր քէրրէ ամֆը նազարը, շիմտի իճրասընա մուվաֆֆագ օլտուղլարը ահվալը մուգաեէսէ իտէրէք, տէվլէթի Ալիէէ պիրա իհթիրազ վէ քէմալի ճէսարէթլէ թէճճատիւտ վէ իհտեասը ումումունա թէշէպպիս իտէպիլիր։ Տէվլէթի Ալիէէ, էօնիւնտէ աշքմբշ օլան տիւզ պիր եօլու, էրպապը վուգուֆտան օլան միւշավիլէրինին տէլալէթիյլէ վէ գավի պիր նէյյէթլէ կէշէպիլիր։ Պու թարիգէ պիր քէրրէ սիւլուք իտէճէք օլուր, վէ ճիտաէն չալբշարղր մէյտանը սիւպութէ վարրր, վէ մաղլինին ահվալը միւէլլիմէսինի ուսուտուր իսէ, օ հալտէ քէնտիսինէ մուավէնէթի լազըմէ տաախի տիրիլմէզ իտիլմէզ։

Տէվլէթի Ալիէէնին շու ումուրը մալիէէ մէսէլէսինտէ հայիշ օլտուղու մէվզբեր, վագթիյլէ Ֆրանսա վէ Ինկիլթէրրա տէվլէթլէրի հայիշ օլմամշլար տըր։ Օ զէմանլարտա, պիր տէվլէթին միւրաճաաթ իտէպիլէճէկի մուամէլաթը ազիմէ մալիէ շիրքէթլէրի, վէ լիման վէ շըմէնտֆէրլէր վէ սայիր ումուրը նաֆիա իշին պիւյիւք պիւյիւք սերմաեէլէր թէտարիք իտէպիլէճէք սանայի ճէմիյյէթլէրի մէվճուտ տէյիլ իտի։ Օ զէմանլար, մէնտալիի սերվէթ օլան օրման վէ մատէնէրի իշլէթմէկէ տավէթ օլունապիլէճէք էճնէպի միթթէահիւալէր տէ պուլունմազ իտի։

Իշթէ Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսանընդ մալիք օլանատգլարը շու մէնապլյի ազիմէէ, տէվլէթի Ալիէէ մալիք օլմազտա, վէ էկէր պունլարտան իսթիֆատէ արզուսընտէ պուլունուր իսէ, Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսատան տահա չաբուդ պիր սուրէթլէ ումուրը մալիէէսինի իսլահ վէ թանզիմէ մուվաֆֆագ օլճաղը տէրքեար պուլունմազտա տըր։ Պուրատա եինէ թէքրար իտէրիզ քի, ումումի էվրոբա պու կիւն տէվլէթի Ալիէէ բէք միսալիա պիր մէվզբտա պուլունուեոր։ Տիւէլի մուազզամանընդ քէֆիլ օլտուգլարը պիր մուահէտ տախի խարիճէն քէնտիսինի թէէմին իթմէքտէ օլտուղունտան, պունտան պէօյլէ, հիւքիւմէթի Սէնիյյէ իշին, քէնտիսումը տախիրիէեսինի թէսվիեէ իթմէք գայմշ տըր։ Պապը Ալի, ումումը տախիրիէեսինի թէսվիեէ իթմէք իգթիտարընդան խարիրտտա օլտուղունտա հիշ պիր վաղթի գապալ իթմէզ։ Պախուսուս տէվլէթի Ալիէէնին, մուավէնէթի գավրեէյի խարիճիեէ իլէ թէէմին օլունտուղու, նազարը միթալաեա ալընընը իսէ, պէօյլէ պիր ֆիքիրաէ ասլա պուլունուրմազ։ Հէչ օրմազ իսէ, տէվլէթի Ալիէէնին թէճարտ վէ իհտեասընա միսասյիտ պուլունմահա զաեէթլէ ալէադատար պիր տէվլէթ վար ասրը Ինկիլթէրրա տէվլէթի, տէվլէթի Ալիէէնին թէէպպիսատը տախիրիէեսինատէն միսթէֆիտ օլճաղը, վէ տէվլէթի Ալիէէ մուավէնէթլէ, միլեոնլարճա խալգը ըէֆահ ու սատտէթինէ, վէ սուլհը ումումինին թէէսսինէ խրատէթ իթմիշ պուլունաճաղը ճիհէթլէ, Պապը Ալիէէ արզը մուավէնէթէ հազրը տրը։

Ավսթրիա տախի, պաշգա սուբէթտէ օլտուղու ֆարզ օլունսա պիլէ, պու մաղսէտին հուսուլինէ խալլի արզու քէշ տիր։ Տէվլէթի Ալիէէնին իսլահ վէ թէճճարէթ նազարը, Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա տէվլէթլէրի միթթէզարրուր օրմուշ, պու իքի տէվլէթ, մէզքիւր ֆէնալրգլարը քէօրլէրինտէն տէֆ իթմէէէ մուվաֆֆագ օլտուղլարընտան, պու հիմմէթլէրինէ միւքեաֆաթ օլարագ, ուսուլը մալիէէլէրի, հէր տէվլէթին ուսուլը մալիէէսինէ թէֆֆէվվուգ իտէր տէրէճէտ նիզամ թահթընա կիրմիշ տիր։

Պու իքի տէվլէթին, պիր ասրը էվվէլքի ահվալը մալիէէլէրինէ պիր քէրրէ ամֆը նազարը, շիմտի իճրասընա մուվաֆֆագ օլտուղլարը ահվալը մուգաեէսէ իտէրէք, տէվլէթի Ալիէէ պիրա իհթիրազ վէ քէմալի ճէսարէթլէ թէճճատիւտ վէ իհտեասը ումումունա թէշէպպիս իտէպիլիր։ Տէվլէթի Ալիէէ, էօնիւնտէ աշքմբշ օլան տիւզ պիր եօլու, էրպապը վուգուֆտան օլան միւշավիլէրինին տէլալէթիյլէ վէ գավի պիր նէյյէթլէ կէշէպիլիր։ Պու

հանէէրի նազարը միթալաեա ալընընաճաղ օլուր իսէ, վիւքէյի տէվլէթի վէ ռիճալը սուլթանատէն հէր պիրի, իմիթիէրինէ գուվվէթ վէրիպ, միշքիլաթը մէվճուտէյի քէէնէլէմէէքիւն հիւքմիւնտէ թութարագ, մուհապպէթի վաթանիէէ վէ ալիճէնապանէսինի խոշնուտ իտէպիլէճէք պիր դայրէթի խալիսանէ իլէ, անլէրի իզալէ ալուսունտա պուլունաճաղը տէրքեար տըր։

—

Պու տէֆտարի Ա. եատարերաէ, շու ալթիտէրի մալիումաթը միֆիտէ օղունմուշ օլտուղունտան, այնէն նապզ իթմիշիզ տիր։

Միսխանար շիրքէթլէրի թարիխինտէ կէչէն սէնէ ամայիպ պիր սէնէճիտի։ Թազրիպէն եիրմի ատէմ ինճիլին ինթիշարը իշիւն, 4,000,000 թալէր վէրմիշլէր տիր։

—

Աֆրիգատա 100,000 տէն զիեատէ տիքիշ մաքինասը սատիլմիշ տըր։

—

Զինատէ Շանկհայ վէ Թիէնձին շէհրլէրի եազընարատա թէկէկրաֆ խաթթը իլէ եէքտիկէրինէ բաղլի օլունաճաղլար։

—

Եազընարատա Ճարճանատա Թօքիօ շէհրինատէ թրամվայ ինչա օլունաճաղ։

—

Զին հիւքիւմէթի հիատպէնա օրատ պիրինճի ղըրհը ակֆինէ շիմտի Ինկիլթէրրատա ինչա օլունմազտա տըր։

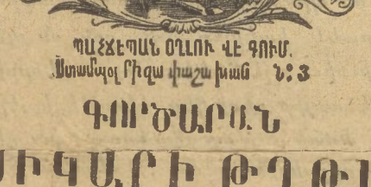

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՐԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Ս. Գ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՌԻԶԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3

Այս անունով նոր գործարան մը բացուած է Ռիզա փաշա խան թիւ 3 տեղեակը, ուր կը պատրաստուին խիստ մեծ խնամքով և ժամանակակից տեսակ ալ-իւ թղթի Մարսիլիայէն յատկապէս բերուած ը տիր տեսակաց վրայ։

Գործարանս վարչութիւնը ստացուած է մայրաքաղաքս գտնուած գամիսօ ճիներու հետ բանակցիլ և ստացած տեսակաւ թուղթ պատրաստել։ Ն յ պէս պատրաստ է գտնուելու այս մասին յանձնարարութիւններ ընդունիլ եւ արագ ժամանակին յանձնել, ինչ քանակութեամբ որ ուզեն։

Վարչութիւնս այն ձեռնարկութեան հետ բարեգործութիւն ալ մտց ել ուզելովի որոշած է վաճառման արդիւնքին 3 առ 0 0/0 Ազգ. Հիւանդանոցին և Միացեալ ընկերութեան նուիրել կէս առ կէս։

Վարչութիւնս կը յուսայ որ ճաշակ՝ տէր և ազգային կարեւոր հաստատութեանց նպաստելու փափաք ունեցող ազգայնք պիտի փութան առնուելի փրմ մ'ը ել այն գործարանին հետ, զրս ըստ ամենայնի գոհ ը ելլալ համար ը ինք և աշխատութիւն չդ տի պակսին։

Կը ծախուի ամէն ծախվաճառաց քով և կեդրոնատեղին է Ռիզա փաշա խան թիւ 3 սենեակը Ս. Գ. Պարտիզպանեան և Ընկ. Գործարանը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

Զկայ մարդոց այնչափ հաճելի բան մը որչափ քննադատութիւնը, և չկայ բան մը աւելի անհաճոյ քան զայն։ Երբ կը տեսնեմ որ մարդ մը գիս կը քաշէ, հաճութեամբ կ'ընդունիմ զայն. բայց ամենափոքր պարտաւ մը գիս անմիջապէս կը զայրացնէ։ Օր մը ես կ'ելլեմ, լրագրի մը մէջ քու գիրքերդ, ճառերդ, տաղերդ կը քննադատեմ, և լուրջ խորհրդածութիւններէ ետք՝ կը հեռացնեմ որ քու գործերդ դէջ-ն են։ Իսկոյն կը գտնուիս ինծի դէմ, կը դատես, կը դատափետես, հայհոյանք և նախատինք կը ժայթքես, և այս ամենը անոր համար որ դէջ-ի գործդ։ Իսկ երբ անդիէն ուրիշ մը՝ որ ինծի պէս լրագրի մը մէջ քու վրադ գրել յանձն առած է, ելլեր, ըսեր որ՝ «դու հիանալի անձ մ'ես», թէ «դու ամենալաւ գրողն ես», այն տաեն կը յուսարտաս և կը փքաս և շատ հանճարեղ կը գտնաս այդ քննադատը, «որ ձեզ կը հասկնայ և ձեր վրայ կը հիանայ»։

Բայց հարկ կայ ըսելու որ անիրաւ ես այդ պէս խորհելուդ, և դէմ կը գործես քու վարած պաշտօնիդ։ Ինչ իրաւամբ որ դու ելեր ամբոխին գործոցը կը խառնուիս, կը քննադատես, կը գովես կամ կը պարսաւես, նոյն իրաւամբ ալ ես աղաս եմ զրեղ դատելու։ Ինչպէս որ դու քու ներշնչմանդ և ճաշակիդ համեմատ ուրիշին վրայ կը խօսիս կամ կը գրես, ուրիշ մը նոյնը քեզ ընելու։

Կուզէս որ քեզ անհաճոյ երեւցող այդ խօսքերը չլսես, քաշուէ սենեակդ, գոցէ դուռդ և մի խառնուիր ուրիշին գործոց։ Լուռ կեցցուին՝ չ՝ որ բերան չբանար։

Նաեւ քեզի ինչ պէտք որ քրնադատիդ լեզուն խիստ կամ հեգնիչ է, կ'ուզէ խիստ, կ'ուզէ ծաղրէ, բաւական է որ ճշմարտութիւն ըլլայ խօսածը։ Կարելի է ինծի պիտի ցուցնես քանի մը գրողներ՝ որք փոփկոտեան և քաղաքավարութեան սահմանէն դուրս ելած են։ Բայց ասկէց կը հետեւի՞ որ քննադատութիւնը անուանարկութիւն կամ նախատանք է։ Ո՛չ երբէք։

Մեզ ինչ փայթ թէ անպիտան գրագէտ մը իրեն նման ուրիշ անպիտան մը երկինք կը բարձրացնէ և Հիւգօ կ'անուանէ զայ։

Լեռ-ոՐՐ-Լ ԲՈ-ԺՐ-Ը ԵԾ ԲԼԷ-ՈՈ-ԷԼ-ՈՈՐԲ։

Ասիկց զատ, բարեկամ, չես կարդացած Վոլթէրի փիլիսոփայական բառարանին մէջ Կիւյօ Տրֆոնթէն անուն ճիզվիթի մը պատմութիւնը։ Ա՛ա վարձեալ քննադատ մ'էր, այնչափ վատ՝ որ երբ ձեռքը քանի մը գիրք տայիր, կրնայիր ամենէն մեծ հեղինակի մը վրայ վատահամբաւիչ և նախատալից քննադատութիւններ գրել տալ։ Երբ ոտիկանութեան տեղակալ մը զայն Պիէթիր (լիմբանոց) խրկել կը ստանար և կը հարցնէր թէ ինչո՞ւ այդպիսի վատ և զզուելի գործով մը կը զբաղի, պատասխանեց.

«Պէտք է որ ապրիմ։»

Այդպէս Թարթիֆ մը կ'ելլէ անուանարկել և յաղթել Փանսանը, մինչդեռ յոտից ոտքը խ կը դոնվէ, կը դրուատէ Մոլեսա Զերազը, ներկայ Հայ երիտասարդութեան այդ ՀՀՀ ներկայացուցիչը, որ իւր օդային ճառերու մէջ քաջ գիտէ յեղյեղել էմէ Մարթէնի, Ժիրարտէնի, Բուսօյի, Հիւգոյի անուանները։

Արդ, այդպիսի մի վատ քննադատ կարո՞ղ է նուազեցնել Փանսանի արժանիքը, ո՛չ երբէք։

Հոմեր իւր Զոյլին ունեցաւ, Բօրնէյլ իւր Սկիւտերին. բայց Հոմեր՝ Հոմեր մնաց և Բօրնէյլ՝ Բօրնէյլ։ Հայկակի պէս քննադատներ՝ որոց իրաւամբ Վոլթէր կը դնէնայ այդ անունը, չեն կրնար ճշմարիտ քննադատութեան արժէքը նուազացնել։

Ասանք, ինչպէս կ'ըսէ մեծանուն փիլիսոփայն, էրբծէրէ են, որոնք երկրին թոյնը կը ծծեն և իրենց դէպչոցները կը թունաւորեն։

Բայց, երբ կը տեսնենք որ Մուրատեանի պէս պարկեշտ գրիչ մը խառն ընդ զաւեշտին զմեզ կը յանդիմանէ, պէ՛տք է զայն սիրենք. երբ Նիկողոսեանի պէս եռանդուն և ժողովրդական խմբագիր մը մեր յանցանքները մեր երեսը կը գարնէ, թէեւ կծու կերպով, պէտք է նմա յարինք. երբ կը տեսնենք, օրինակի համար, Դուշարի պէս ուշիմ քննադատ մը՝ որ զառանցեալ օրհասականին վերջին հարուածը տալով Մասիսի ստորոտէն վարատական կը հարածէ մինչեւ ճիրթ-թուլեան ծոցն՝ ուր սակայն հանգիստ չտար, պէտք է հրաւէր կոչանք, որ միշտ այդ ասպարէզին չհեռանայ, որպէս զի զոգեր չպակսին հոն. երբ Դելիթանի պէս նիւ մուտ և փոքրաառու դատատուն վարժապետութեան ցաւալի վերջերը յերեւան կը հանեն, պէտք ը ողբգրկենք զայն։

Այո՛, երբ քննադատութեան բաւանը թոզունք միայն այդպիսի փոքրաառու գրիչներու, երբ մինչ ալ Փանսանեանի և Նազարեանի Նալբանդեանի և Արծրունիի ձայնները լսելի լինին, որպէս ձօնն Լամանա, Շարմէլ Լաքոր, Սէն-Վիքթոր, Վաքրի ի Ֆրանս, այն ատեն միայն կարելի է ազգային վերակենդանութիւնը։

Ի. Ռոդէն

ՎԱՐԺԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(Մանրամասն 4717 Ն։-ի-ին դէմ)

Երկրորդ օրինակ մի։ Գաւառներէն մէկուն մէջ ուսումնական ժողովի մի նատին ներկայ էին։ Ներկայ անդամց մեծ մասը լուռ վարժապետներ էին՝ որ արդէն համոզուած լինելով՝ թէ իրենց կարծիքը կարեւորութիւն չառանար, յամառութեամբ կը լռէին և իրենց եղբարցուհիներուն ոչ թէ այն պատասխանը կուտային՝ որ իրենց համոզմանց արդիւնքն էր՝ այլ այն պատասխանները՝ որք հարցնողաց հաճոյական էին (1)։ Այս ժողովքը գաւառին կարեւորագոյն դպրոցներուն բաղդը կը վճռէր՝ ուստի մէջ տեղ բերուեցաւ արդէն պատրաստուած ճոխ ու շքացուցիչ ծրագիրը և ոմանց առարկայները իրենց ժամերը վարժապետաց վրայ բաժնուիլ։ Բացը ճեռցին քանի մի ուրիշ ուսիներ՝ որոնց ոչ դասագիրքը կայ մէջ մ.ջ և ոչ ալ վարժապետը, բայց վճռական դերագիր երիտասարդներէն մէկը՝ որ Գաղղիերէն գիտէ և դիպուածով յիշեալ առարկայից ո՛ր և է մէկ դասագիրքը կայ այն տեղ, կամ՝ որ ուրեմն այդ առարկաներն ալ ինք վրան առնէ։ Պարոնը կը խոստանայ թէ ինք այնչափ լաւ գաղղիերէն չգիտեր, թէ նա այդ առարկայներուն անունը նոր կը լսէ, թէ ժամանակ չունի և չկրնար պատասխանատուութիւն առնել վրան՝ բայց մերուսումնականները կամ աւելի ուշիմ ասած մանկավարժութեան հերոսները կը պնդեն թէ «ճանմ, ի՞նչ կայ, մէկ կողմէն կը սորվիս, միւս կողմէն կը սորվեցնես, շատ բան չենք ուզեր, միայն սկզբունքներն»։ Ես կը բողոքեմ և կըսեմ թէ «հրապարակաւ իսկ պիտի բողոքեմ՝ եթէ այդպէս ընէք կամ ընել տաք»։ Բայց ինձ կառարկուի թէ «հապա ծրագիրը»։ Տէ՛ր Աստուած, կրակը նետեցէք ծրագիրներդ, ի՞նչ ընեն՝ թէ «ծրագիրը այդպէս կը պահանջէ» ելլեր, և ո՞վ է մեղաւոր, ծրագիր չենո՞ղքաւ լիցի այլ զայն շինել տուողը։ Ցաւանի է թէ այդ ժողովքին մէջ ալ ես այնպէս կը վարուէի ինչպէս որ եմ, և կերեւնայ թէ՝ այդ տեսակ վարմանց կակնարկէ ուղեւոր՝ իր խօսքին մէջ։ Ինքս իրրեւ վարժապետ իմ սովորական և հանապազօրեայ վարմանցս մէջ պայծառապէս կը փայլեցնեմ (ուղեւորի խօսքերը) այս, այն փափկութիւնն ու քաղաքավարութիւնը՝ որ իմ սկզբ-

(1) Ժողովքէն վերջը վարժապետաց հետ ըրած մասնաւոր խօսակցութիւններս կը հաստատէին սոյն ըսածներս, որոնց արժանաւոր ազգայիններէն մին ալ յարեց թէ «համի նէ գատար պէօյիւք օլսա իսմ պիլտիյինի օգուր, ի՞նչ պէտք հակակարծիք և գէշ երեւնալ, քանի որ արդէն գիտեմ թէ գործը իրենց ուզածին պէս պիտի ընեն»։

բունքիս և համոզմանս արդիւնքն է, այսինքն բնաւ բանի տեղ չդնել, այն չատ մի ուսումնական կոչուած ները՝ վիրենք իմ արհեստիս, իրենց բոլորովին անծանօթ, գործիս մէջ մոցնելով և թէ ես լաւ գիտեմ կեղծաւորութիւն, քաղաքավարութիւն, աղաւաղասութիւն, արհեստ և սկզբունք բառերուն տարբերութիւնը՝ ուստի չեմ կրնար «հրաւեր էք էֆէնտիմ, կամիք սեւ է» ըսել՝ երբ Թաղական, ուսումնական, հոգաբարձու, խնամակալ և այլ չատ մի պաշտօնաւոր և անպաշտօն ուսումնական կարծեցեալ աղայի «կամիք սև չէ՞» խօսքը հաստատելու համար հրաման ստանամ։ Բայց որպէս զի «ինքզինքին Գաղղիոյ լուսաւորութեան նախարարը կը կարծեն» խօսքերն ալ անպատասխան չմնան, հետեւեալ մի քանի նկատողութիւնը կամ առաջարկութիւնն ալ կընեմ։ Թէև բազմաթիւ օգտակար առաջարկութիւններ կը լինին կամ եղած են ազգային դաստիարակութեան խնդրոյն լուծման համար՝ որոնց բոլորն ալ, ինչպէս և իմիններս, թղթի վրայ գրուած սև տառեր կը մնան, բայց հոդ չէ, խօսինք, քանի՛ որ կարծես թէ մեր մէջ խօսին ալ գործելու նշանակութիւնն ստացած է։ Կրնա՞նք գործադրել հետեւեալ երեք օրէնքները կամ ունի՞նք իրաւունք և միջոց այն օրէնքները դնելու և զանոնք կարելի եղածին չափ անթերի գործադրելու։

Ա. Ամեն Հայ պարտի իր մանչ և աղջիկ զաւակները նախնական դպրոցները խրկել։

Բ. Ամեն Հայ պարտի նախնական կրթութեան համար որոշեալ տուրքը, դրամ կամ նիւթ, վճարել։

Գ. Ամեն Հայ պարտի անպայմանն հնազանդիլ կրթական խորհրդական կամ լուսաւորութեան նախարարութեան դրած օրէնքներուն կրթական գործոց մէջ։

Ցայտնի է թէ այս օրինաց իրաքաչիւրը բազմաթիւ ուրիշ յօդուածներով կընդլայնին և կը պարզին, և քանի որ կրթական նախարարութիւնը պիտի դնէ այդ օրէնքները, ուրեմն պէտք է նա գործէն հսկացող մէկը լինի և իր աջակից պաշտօնեաներն (վարժապետներ) ունենայ։ Այդ նախարարութեան համար մրցողներուն մէջ իրրև դէռ չէ՞ռ, կը համարձակիմ առաջարկել և ինքինքս, պարոն ուղեւոր, կրնա՞ս և դու կամ նմանները ալ համարձակիլ, բայց լաւ գիտցիր՝ որ հերիք չէ ուսումնական կոչիլ, խնդիրը մանկավարժական է՝ ուստի դատող և վճռող տեսանող հասարակաց կարծիքէն աւելի Հայ վարժապետներու ատանն է։ Ասկէց զատ ե՞ւ վարժապետ չես մի՛ յանդգնիր մրցման տապարէզը մտնելի իսկ մտածելու։ Բայց ցաւալի՛ բան։ Վարժապետութիւնը վե՛մ պաշտօնա՞ է կըսէք խօսքով՝ մինչդեռ գործով կը հաստատէք՝ որ նա ոչ թէ վեմ, այլ նե՛մ է։ Ոչ մի արհեստաւոր, կամ արհեստաւորաց բնակերութիւն՝ ուրիշ արհեստ կամ արհեստաւոր քննադատած ատեն չհամարձակիր իր կարծեաց վրայ պնդելու թէ՝ իր բանն ուղիղ է, թէ պէտք է այսպէս կամ այնպէս գործել, մինչդեռ մեր մէջ ոչ մի արհեստաւոր չկայ՝ որ դպրոցական գործը չքննադատէ և չխառնուի, բաւական է որ կոշկակարէն սկսեալ մինչև էֆէնտին գիրուկ քսակ ունենան և ալֆրէդ հագուին՝ ահա բեղ դպրոցի հոգաբարձու և վարժապետին ալ խրատու։ Խօսքով բոլոր պառչաքիս դպրոց է, գործով բոլորովին հակառակը, վասն զի ամեն կարգի աշխատաւոր փարձքով միայն դպրոցական հսկող և վերին պաշտօնէութիւններ ձրի կը գործեն ազգասիրաբար։ Այսպէս հաղարաւոր չարիքներ կան դարմանելիք և ո՞վ պիտի առնէր ատանց առաջը, անշուշտ կրթական նախարարը և միթէ նորէ՞ն ձրի։ Էհ, եթէ ձրի է՝ ուրեմն ոչինչ չկրնար ընել և «ի՞նչ տուինք՝ որ ի՞նչ ուզենք իրմէն», եթէ ձրի է, ուրեմն ոչ օր աշխատելու, միցման պատրաստուելու պէտք չունի, գործէն հանկարու սոխրամ չունի, բաւական է՝ որ քիչ չատ ապրուստ առնենայ և քանի մի հոգի ալ անոր անունը ուսումնական դրած լինին և տա՛ հա քեզի Հայոց լուսաւորութեան մարմնացեալ նախարարը։

Բայց քանի որ նախարարութիւն օրէնքներ, բազմաթիւ օգտակար առաջարկութիւններ իսկ մեր մէջ լոկ թղթի վրայ կը մնան, ուստի իմ յիշեալ առաջարկութիւններս ալ ատոկ երաշխիք են՝ այս պատճառաւ ես ալ, փոխանակ բարձրերէն թքելու, ժամանակին բրի ի՞նչ որ գիւրագործելի էր և ներկայ պարագայից մէջ իմ կարողութիւնս կը տեսէր։ Ես ի Կարին, պէտք եղած տեղերը առաջարկեցի երիտասարդ վարժապետաց և անոնց համար՝ որք մի օր լինիլ կը ցանկան, մանկավարժական դասարան մի բանալ՝ որ ունկնդիրներու մանկավարժական սկզբունքներն հաղորդելու խօսք կատայի, բայց իմ խօսքս անբաւական մնաց՝ թէև դորա համար ոչ ծախք կար, ո՛չ ալ ո՛ր և է ուրիշ ընդդիմութիւն, այլ միայն կամք պէտք էր։ Ես այս առաջարկութիւնը բրած եմ բնկերական վարժարանին հրաժարելէս չատ առաջ իսկ՝ որ ատեն դեռ ոչ ոք այնքան զայրացած չէր ինձ դէմ և մինչև իսկ կը համբերէի՝ երբ այդ պարոններն մին կարծիք կը յայտնէր այդ գործը «իր հրահանգներուն համեմատ» սկիզբ այնինքն ճիշդ կոշկակարին՝ ժամագործին ժամացոյց շինելու արհեստը սորվեցնել ուզելուն պէս։ Եթէ պէտք լինի կրնամ այս չորս պաշտօնական և անպաշտօն անձինքը յանկանէ յանուանէ նշանակել։ Սակայն, ինչպէս բսի, իմ առաջարկութիւնը այնպէս մեծ ի սկզբան կարեւորութիւն չստանալով, վերջիրն ալ ինչ ինչ նպատակ պատճառաւ։

Դառնանք այժմ մի ուրիշ կէտի։ Ուշադիր և անկողմնակալ ընթերցողը հարցնէ թերեւս այժմ, թէ ուրեմն ի՞նչ նպատակ կրնար ունենալ մի՛ր և է ուղեւոր այդպէս ինձ դէմ յարձակելու։

(Շարունակելի է)

Պ. ԴԵԼՓԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 11/23 օգոստ. 1881

Խմբագիր,

Մարտի 29ին թուոյն մէջ Գ. Նիկողոսեան ատարագրութեամբ զրպարտանաց նոր գիր մը աչքերնուս հանդիպեցաւ բնդդէմ Միացեալ Ընկերութեանց նախկին վարչութեան։ Զրպարտանաց այդ գրոյն, որ և ոչ իսկ ազդալին մամլոյ ուշադրութեան արժանացաւ, պատասխանելու չափ անգամ խանարհիլ չէինք ուզեր եթէ ի խնդրանաց բազմաթիւ բարեկամաց և երեսփոխան տեարց չտիրոյ էինք այս հերքումը գրել, երկնչելով որ թերեւս պատուին բարեմտաց ոմանք ազդաւորուին բարեմտութեամբ զրպարտելի որ հրատարակեալ թուագրութեան կարծեցեալ ստուգութեան առջեւ իրենց համոզումը փոխելով կարենան երբէք մոռաբերել թէ այդ գրութեան մէջ ճշմարտութեան նշանախեց մը գտնէ կրնայ գտնուիլ։

Մեր Գ. յօդուածագրին վարդապետութեանց և ծրագրին անտեղեակ, յատուկ ջանք մը միայն կը տեսնենք իր յօդուածոց մէջ Միացեալ Ընկերութիւնը կործանելու, և արդարեւ այս նպատակին հասնելու համար Գ. Նիկողոսեան ո և է աշխատութիւն չխնայեց ոչ անցեալին և ոչ ներկայիս մէջ սուտ ու ծիծաղաշարժը, քսութիւնը ու բամբասանքը, սպառնալիքն ու խարդաւանանքը իրար խառնելով, կարծելով թէ Միացեալ Ընկերութեանց պաշտօնական մարմինները վերջապէս իր հարուածոց ուժգնութեան չկարենալով դիմադրել՝ իր նախատանաց եւ հայհոյութեանց կոյսին ներքեւ շուտով պիտի ընկճէին։

Ցնորէն ժողովը ոչ Գ. յօդուածագրին հաշուական պահանջմանց և ոչ ալ նորա ինչ ինչ կէտերու վրայ մեր ուշադրութիւնը հրաւիրելուն ամենափոքր կարեւորութիւն մը տուած լինելով, այլ հաւատարիմ իր պարտաց և սկզբանց, հաւատարիմ նոյն իսկ այն յայտարարութեան զոր տպեց երեք չաբաթ յառաջ, Կեդրոնական ժողովոյ դիւանին մատոյց արդէն իր գործունէութեանց տարեկան հաշուեկշիռն։ Ցնորէն ժողովը միակ բարձրագոյն համարառու մարմին ճանաչելով զԸնդհանուր ժողովը, նմա կը մատուցանէ իր հաշուեկշիռը և նմա պիտի մատուցանէ դարձեալ իր տարեկան տեղեկագիրը, Կեդրոնական երեսփոխանական ժողովին միայն անկ է որոշել եղանակը և ժամանակը այն հաշուոց պաշտօնական հրատարակութեան։

Գանք մանրամասնութեանց։

Գ. Գ. Նիկողոսեան Ցնորէն ժողովոյ բնթացքը իրեն հետ հեռագրքրաշարժ կը գանէ եղեր փոխանակ երախտագիտութիւն տնտնելու իր բրած ազգու գործոց համար ի Ռուսիա եւայլն, մինչդեռ մեք փարձով կ՚ապացուցանեմք թէ Գ. Գ. Նիկողոսեանց Թիֆլիզու թերթերուն մէջ Էնպուզ Մէյցեալ Ընկերութեանց ոչ մէկ յայտարարութիւն կամ յօդուած չէ տպած հակառակ Ցնորէն ժողովոյ Խնդրանաց զոր ինք ընդունուն կ՚անուանէ, հետեւաբար ոչ Միացեալ Ընկերութիւնք և ոչ ալ Ցնորէն ժողովը իւր բան մը բրած չըլլալուն համար չէին կրնար երախտագէտ լինիլ, երկրորդ՝ մեք ալ կը խոստովանիմք մեր կարգին թէ քան զինքն աւելի խաբուեր ենք եղեր՝ առանց իւր անձը, իւր ոգին և իւր գործերը ճանչնալու իւր էական արժանքէն չատ բարձր և յոյժ մարդասէր ու քաղաքավարական նամակ մը գրած ըլլալուս համար զոր ինք իրրեւ մեր ապերախտութեան նշան՝ պարծանաց դրօշ մը կը պարզէ, մինչդեռ ուրիշ մը իրեն տեղ պիտի ամուչեր Պոլիս գալէ յետոյ այսպիսի ընթացք մը բռնել այն Ցնորէն ժողովոյ հետ որոյ գործոց և անձանց կատարեալապէս անտեղեակ է։

Ցեռնեն՝ այժմ իւր մէջ բերած օրինակները.

Ա. Պ. Վասիլեանի «Գեղագրութիւն» անուն տետրակաց հրատարակութիւնը նախորդ Արարատեան Ընկերութեան օգտակար ձեռնարկութիւններէն մին լինելով, 1879 նոյեմբերի մէջ սկսուած, Միացեալ Ընկերութիւնք ուրիշ բան չըրին, բայց միայն երից Ընկերութեանց միջեւ կնքուած պայմանաց համեմատ՝ յառաջ տանիլ Եւրոպական փարձառութեան վրայ հիմնեալ դպրութիւն մը որ նոր է ազգին համար և Գեղագրութեան դասատուաց սակաւութեան պատճառաւ հարկ էր այնպիսի դրութիւն մը քնարել, յորում աշակերտք առանց փարժապետի բացարձակ օգնութեան կարենար ինքնին առաջնորդուիլ, արդարեւ ութը տետրակաց յօրինման, տպագրութեան և փարագրութեան ժամանակ երեք ամիս անդադար հսկողութիւն ինչպէս և կողքերուն վրայ երեւցած 2 պարզ աշխարհացոյց տախտակաց շինութեան համար ընդ ամենը 25 օսմ. ոսկի վճարուած է գեղագիր Յովսէփ էֆ. Վասիլեանի և ոչ թէ 200 օսմ. ոսկի Ցնորէն ժողովոյ անդամ Պետրոս էֆ. Վասիլեանի որ այն

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԼԶԼԱՐ

(46)

—

խիլէր։

Կիմտիքլէրի եօլ խայլի մուշքիլ օղուզունտան, ալայ ահէմէք ահէմէք վէ սիւքիւթ իւզրէ եիւրիւմէքտէ իսի։ Անճագ արա որբա Գօրա բէտէրիյլէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէշիպ, Մարսիալ իսէ, պունլարը արգասընտան կիմմէքտէ իսի։

Մահէլի մագսուսէ մուվասրէմի իսիլսի։ Պու արալըգ, մահիմապ հէնուզ զուհուր իթմիշ տէյիլ իսի իսէտէ, տէվայիրի ինգլիսպանիա, կիճէլէր, պիւսպիթիւն գարանլըգ օլմատըգլարընտան, ճիւզի պիր այաքընըգ, էշեաեը մէվճուսէյի աշիքեար սուրէթտէ կէօսթէրմէսէ պիլէ, նէ օլսուգլարընը ֆարգ իթիրմէքտէ իսի։

Ալայ տուրսաս, վէ հէբսի Ռիշար Պէրնիէնին էթրաֆընա թօրլանաբ։

—Մէրալաբ զալիպա պիզէ բէք եագէն տբրլար, պու իսէ, պիզճէ բէք տէ իյի պիր շէյ տէյիլ տիր, տէսի Ռիշար Պէրնիէ։

—Սինեօ՛ր, տէեու ճէվապ վիրսի Մէրքիւցցա, գումլու եօլուն էթրաֆընա վէ չալը չբրբլար իւկերինէ քէտի օթու թօխումլարը սաչտըմ։

—Իյի իթմիշսինիզ, լաքին մէզփիր ճանվէրլէրին պիզիմ իւզէրիմիզէ հիւճում իթմէմէլէրի իչին, պու գատարը քեսֆի՞ մի տիր։

—Թապիի տիր քի, պու Հայվանլար քէնտի հէր վաղթի սուլանաբզլարը մահէլէ կէլէճէք տիրլէր, անճագ նէհրին կէրէք եօգարը վէ կէրէք աշաղը թարաֆլարը տիք գաեալար իլէ մուհամմէտ օղուզունտան, պունլարան կէչմէք, միւնքիւնսիզ տիր։

—Օրմանքն պիզիմ թարաֆընտա սիեահ բարս պուլունմատըգընա էմի՞նսիսինիզ։

—Սինեօ՛ր, կէրչի պունլարտան հիչ պիր էսէր կէօրմէսիմ իսէ տէ, թէկէմին տէ իսէմէմ։ Զիւնքի օրմանքն ալթընտա, զէմին գուրու օթլար իլէ իհամա իսիլմիշ օղուզունտան, իչինտէքի հայվանաթ կէօրմէմէզլէր։

—Պունունլա պէրապէր, պիզիմ քէնտիմիզի սագընմագլարզմըզ, վէ էթրաֆքըմիզդա պիր գաչմիւսթայիա նրշանճբլար պուլունտուրմագլարզմըզ ֆարգ տբր։ Պու վաղիֆէ տէ արապլարա թէվամ օլունմալը տբր։

—Հայտէ, էֆէնտի բէյ, հէր քէսին տուրաճաղը եէրի սիզ թայեին իսին, տէտի Դօրա։

—Աղի՛զիմ, սէն պէնիմ եանըմտա տուրաճաղըն, եանընտա տախի հալա օղլուն պուլունաճագ տբր, տէեու ճէվապ վէրսի Ռիշար Պէրնիէ։

—Տաեը, տէտի Տէրէյն, պէն լաեըգլը պիր մէվզը իսթէրիմ, վէ շու թէքլիֆիմին թարաֆընընզտան բէտա օլունմատաճաղընը մէմուլ իտէրիմ։

—Բէք ալա, պէն տէ բէտա իսթէմէմ։ Իմտի, սինեօ՛ր Մէրքիւցցա, Մ. Տէրէյնի պուրատան էլլի տեագ գատար ուզագտա, հէմ սրմանը վէ հէմ գումլու եօլու կէօրէպիլէճէք տիք պիր մահէլէ կէօթիրիրնիզ, վէ սիզ տէ, օնտան եիկիրմի ատբմ գատար ուզագտա տուրանուզ։ Սալ թարաֆընընզտա, թիպուսիօ, պիրիպիրլէրինտէն եիկիրմիշէր ատբմ ուզագտա տուրմագ իւզրէ, իչ նէֆէր արապ իլէ պիրլիքտէ տուրաճագ տբր։ Թիպուսիօնուն օղլու Ժիւրիթէր իլէ տիկէր իքի արապլար տախի գատատա տուրաճագլար տբր։ Ցօգթար Ժօլէս իլէ Մ. Միշէլ, պիրիպիրլէրինտէն զբրգ ատբմ ուզագտա սլարագ, պէնիմ սաղ թարաֆըմտա պուլունաճագլար տբր։ Իմտի, չարուգ եէրլէրինիզ սէսսիզճէ չէքիլինիզ, վէ ճանվէրլէրին կէօրիւրիւրլէրինտէ գուրշուն ատթըպ, խապէթ իթմիրմէք իչին տէ, իյի նիշան ալընբզ։

—Սինեօ՛ր, տէտի գօմանտէօր, իլը տիկէ իշարէթինին թարաֆընընզտան վէրիրմէսի, իյի օրմա՞զ մը։

—Պէզլէ պիր իշարէթ վէրիլտիկի անտէ, ճանվէրլէր գօրգուպ ֆիրար իտէրլէր։

—Խա՛յր, էքմիշ օղուզում թօխումլարը գօգուսունտան սէրբսօշ օլարագ, վիրէճէկինիզ իշարէթի իսիմէզլէր պիլէ։

—Հագգալընընզ, իմտի տիկէ վագթը կէլմիշ օղուզունու անլտիրմագ իչին, ուֆագ պիր ըսլըգ չարաճաղըմ։ Պաշլըճա սօղուգ գանլըլըգ իպրազլա, էմրի պասիրէթսիզլիքտէն սագընըլմասընը թաալիեե իտէրիմ։ Կիճէ վագթը, տիշանճրլար չօգ օլուր իսէ, պիր ֆէլաքէթ չաբուգ վագը օլուր։

Պու սէօզլէրտէն սօնրա, հէր քէս, թախսիս օրունան եէրինէ կիթմէք իւզրէ, մուֆարագ տիր վուգուպ գուլաու։ Մէրքիւցցա, Մարսիալը եէրինէ կէօթիրմէք իւզրէ, էլլի ատբմ ատյար, վէ տուրուպ,

—Իչիմէ, սինեօր, սիզին տուրաճագ եէրինիզ պուրատբ տբր, պու մահէլլ բէք կիւզէլ ինթիխապ իտիրմիշ տիր։ Իմտի, տիգգալի իտիրիզ, տէտի։

Մէրքիւցցա պու սէօզլէրի սէօյլէրքէն, նէհրի վէ գումլու եօլու կէօթէրմէքտէ իսի։

26

Հալպուքի Մարսիալ Տէրէյն նէ՛ Մէրքիւցցաեը տինլէմէքտէ վէ նէ՛ տախի գումլու եօլա պագմագտա օլմաեբգ, նազարը տիգգաթը, քէնտիսինտէն էլլի ատբմ ուզագտա տուրմագտա օլան Ռիշարքն կէօրկսինէ ամֆի օլունմուշ իսի։ Մէրքիւցցա, տօսթունու եէրինտէ եէրլէշտիրմէքտէն սոնրա,

—Մէվզքընըզտան խօշնո՞ւտ մուսունուզ, տէեու սիւալ իթտի։

—Հէմ զիեատէսիյլէ խօշնուտում, տէեու ճէվապ վիրտի Մարսիալ տիմրէր պիր սէտա իլէ։

—Պէն տէ, պուրատան եիկիրմի ատբմ ուզագ օլան քէնտի մէվզըմա կիտէյիմ։ Լաքին սիզէ վէրիլէճէք իշարէթէ պէքլէյին, վէ իյի նիշան ալին։

—Էյիմտէն կէլէնի տիրիզ իթմէմ։

Պատէհու Իսքանդեալ ուզուն չաեբրլար վէ օթլար իչինէ սիվիշտի, Մէրգում նազարը տիգգաթընտան Մարսիալը զայպ իթմէտիկի կիպի, Մարսիալ տա կէօզէրինի, Ռիշար Պէրնիէնին վիճուտու կէօկէսինտէն աերբմանագտա իտի։

Պու արալըգ մահիթապ եավաշ եավաշ կէօրինմէէ պաշլաեբգ, ավճբլար իսէ, նէֆէսլէրինի պիլէ թէվզքի իթմէքտէ օլուգլարընտան, էթրաֆլարընտա տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ, վէ զանն իտէրսին քի, ազաճլարքն վէ օրմանքն իչինտէ, հաեաթտա օլարագ, հիչ պիր մախլուգ պուլունմամագտա իտի։

Պիր չաբեէքտէն զիեատէ պու մինվալ իւզրէ կէչտիկի հալտէ, իշպու ազիմ սուալու զու իխլալ իտէճէք հիչ պիր սէս իշիտիլմէտի։

Նակէհան, շէքեր գամբշարը թարլալարը իչէրիլէրինտէ տէհշէթլի պիր ինիլթի իշիտիլէրէք, պու ինիլթի ավճբլարը տիմրէթթիրի, վէ նազարը տիգգաթլարընը թահրիք իյէտի։

տեղական հրատարակութեան ժամանակ և ոչ իսկ Կ. Պոլիս կը գտնուէր այլ ի Քարբերդ։

Բ. Պետրոս էֆ. Վասիլեան --էն--ը. ընեան համար 100 --կի։ —

Երից Ընկերութեանց միացումէն յառաջ Պետրոս էֆ. Վասիլեան նախորդ Արարատեան Ընկերութեան որոշմամբ, պատուիրակութեան պաշտօնով մեկնած էր արդէն ի Տաւրոս 6 ամսոյ համար 90 ոսկի ստանալու պայմանաւ։

Միացեալ Ընկերութեանց Տնօրէն Ժողովը հոս հարկ չը տեսներ մի առ մի թուել այն ամէն գործերը և ծառայութիւնները զորս մատոյց Վասիլեան էֆէնտի, իւր պատուիրակութեան միջոցին։ Օրագիրք հրատարակեցին ժամանակին Քղլի խասապային մէջ երկու վարժարան մին աղջկանց և միւսը աղայոց և երրորդ վարժարան մ'ալ ի Բերին կառուցած լինելն ժողովրդեան ծախիւք և աշխատութեամբ, սոյն վարժարանաց բացումը, ժողովրդեան անհուն գոհութիւնը և ուրախութիւնը և տղայոց ուսումնական յառաջադիմութիւնը։ — Հայաստանի ուղեւորը թող վկայեն թէ Կ. Պոլսէն Տրապիզոն, Երզնկայ և անտի Քարբերդ երթ ու դարձ, և դարձեալ Քարբերդէն՝ Բերրի, խուրբա, խասապա, Զմշկածաղ–Բալու ուր կարաւանային հաղորդակցութիւն ամենեւին չկայ, այլ ընդհակառակը ճանապարհաց անապահովութեան համար, Միացեալ Ընկերութեանց պատուիրակը պատրաստեր էր երբեմն մէկ կամ երկու ձիաւոր ընկեր ունենալ և այնպէս ուղեւորիլ գիշեր և ցերեկ. մի'թէ ամսական 15 ոսկի ամէն ծախք մէջը հաշուելով, այսքան անհեթեթ գումար մ'է եղեր պատուիրակի մը համար որ պարտաւոր էր իւր պաշտօնը Ընկերութեան անուան համապատասխանող դիրքով վարել և 7 ամսոյ տաժանելի աշխատութեան և ուղեւորութեան փոխարէն ստանալ 94 ոսկի վարձք որոյ 20 ոսկին արդէն այս՝ անձնուիրաբար նուիրած է նոյն վարժարանաց շինութեանց առթիւ եղած հանգանակութեան, ժողովրդեան հարսաներուն օրինակ հանդիսանալու և ըստ այնմ զիրենք ինոյն ոտիպելու համար։

(Շարունակելի)

—

Սիս սրբազան Կաթողիկոսու հաղորդիչներին, չիմանիլ դատար, հէր նասըլ իսկ, բաթրիգխանէ վասբթասը,յա նայիլ օլամաքդը պէրաթը ալիշանէ, պու քէրրէ, տօղրուտան տօղրու, Պապը Ալի թարաֆընան նայիլ պույրուլմասը, միլլէթիմիզ դաղէթարբնտա, թէէսիւֆ վէ թէաճճիւպ իւզրէ օգուտուղու կէօրիւլմիւշ տիւր։

Պու մէսէլէ իւզէրինէ, պէյն էլ նաս զուհուրա կէլմէքտէ օլան մէրագ, պիր գաչ կիւնտէն պէրու, ղազէթալարբմըզտա օգունմագտա օլան պիր հավատիս, մէզբիւր մէրաղըն տէֆիյլէ, հէր քէսին թէսէլլիսինի մուճիպ օլմագտա իտի, չէօյլէքի, բաթրիքխանէ թարաֆընտան մէզբիւր պէրաթըն սուրէթի իսթէնիրմիշ օլմասը, վէ մէթին ու մէալինճէ հիչ պիր ֆարդ պուլունմամասը, վէ Կաթողիկոս հաղրէթլէրինին, եինէ էվվէլքի կիպի, Պապը Ալի իլէ քէնտի պէյնինտէ, բաթրիգխանէնին վասբթա գալմագլըղընը թանրմագլըղա հաղրը պուլունմասը լագըրտըլարը, էզհանը խալգը բահաթ իթտիրմէքտէ իքէն, պու կիւնքի Վագրթտա իսէ, պիւթիւն պիւթիւն մուղայիրի օլարագ, չու աթիտէքի, պէնտ օգունմուշ տուր։

Էրմէնի ղազէթալարընին պէեանը իւզրէ, Սիս Կաթողիկոսու Մկրտիչ էֆէնտի, ճանիպը Պապը Ալիէն ալտըղը պէրաթը, բաթրիգխանէ մէճլիսիյէ, էրմէնի միլլէթի մէճլիսի ումումիսինէ իրաեէ իթմէկէ, վէ Պապը Ալի իլէ միւնասէպաթընը քէմոֆիիւս սապըգ բաթրիգխանէ վասբթասը,յա իճրա իտիպ, Բաթրիգխանէնին հուզուգունա տօղունմամաեա մուվաֆֆագաթ կէօսթէրիեօրմուշ։

Էրմէնի ըէֆիգլէրիմիզին պէյլէ արաճիֆ նէշր իթմէլէրի, շայեանը թէէսսիֆ մէվատտան տը։ Բաթրիգխանէնին իտտասը, պէրաթը ալիշանը քէնտի վէսաթաթը,յա ալնմասը լիւզումունու իտտաատան իպարէթ օլուպ, պու իտտաա շայեանը իլթիֆաթ կէօրիւմէտիկի, Պապը Ալինին Մկրտիչ էֆէնտիեէ պէրաթ վիրմէոիյէ սապիթ օլտուղու հալտէ, չիմտի Պապը Ալինին ըէոմէն վիրմիշ օլտուղու պէրաթը բաթրիգխանէ մուայեէնէ իտէմէկի թարզընտա հավատիս վիրմէք, հէր նէ մագսատտէն նէշէթ իտէր իսէ իթսին, էսէրի ճէհլ տիր։ Պապը Ալինին պէրաթընը բաթրիգխանէ մուայեէնէ իտէմէեէճէկի կիպի, բաթրիգխանէյի, պէրաթըն իթտաբ մուվաֆֆըգը գայտէ օլուպ օլմասը,ընը թէմեիզ վէ Թայեին իտէճէք պիր հէյեէթ մագամընտա կէօսթէրմէկէ չալըշմագ, թարաֆտարլըղըն բէք ատի թարզը տը։

(Վ.-ԷԷՆ)

Սիս Կաթողիկոսլուղու հաղգընտա, պէյն էլ նաս պիր լագըրտը կէզմէքտէ իսէ տէ, նէ գատարա գատար շաեանը էմնիյէթ օլմասընը պիլմէյիզ. չէօյլէ քի, Հակահաուեանլար, պիզիմ Սիս Կաթողիկոսլուղույա պիրլէշէճէքլէր, վէ այրճա պիր հէյեէթ ու իտարէ օլաճագլար իմիշ. վէ պու թէտպիր իլէ բօլիթիգաճա, էշմիտճինէ գարշը պիր գօնթրօլ վիճուտէ կէլմիշ օլտուղտան պաշգա, պիզիմ բաթրիգխանէ իլէ, Գաթօլիքլէր կաթողիկոսարանը վէ բաթրիգխանէսի ադրասընտա տախի պիր գօնթրօլ հաւելլ օլմուշ օլաճագ իմիշ։ Սիս Կաթողիկոսու հաղրէթլէրի հաղգընտա, պու հաֆթա Մասխատ եաղըմըշ օլան պիր պէնտէ ճէվապ օլարագ, թարաֆըմըզա կէօնտէրիլմիշ օլան պիր պէնտի, ատալէթ ըիայէթէն եարընքի նիւսխէմիզտէ տէլճ իտէճէկիմիզտէն, հէր քէսին, հիչ պիր թարաֆա էվվէլինտէն եա հագգ վէրիպ վէ եախօտ հիչ պիր թարաֆը հագգսըզ կէօրէրէք օգումաեբզ, իլա ինսաֆ վէ ատալէթ իւզրէ օգուեարագ, իլի թարաֆը տա մուհաքէմէ իթմէլէրինի, վէ հէր իլի թարաֆընտա հագգը վէ հագգսըզ թարաֆլարընը, պիզարազանէ սուրէթտէ կէօրմէլէրինի տավէթ վէ նասիհաթ իտէրիզ։

ԻԽԹԱՐ

Թաշլալարտա պուլունան վարդապետլէրէ, վարժապետլէրէ, վէ քահանալարա, պիր դօլայլըգ օլմագ իչին, պունտան պէյլէ Մանզումէմիզէ ապօնէ օլմագլըղա արզու իյլէտիքլէրինտէ, սէնէմի ղըյմէթինտէն իլի մէճիսը, եէ իլքամ իտիրէրէք, եալընըզ սէքիզ, վէ տահա զիեատէ դօլայլըգ օլմագ իչին, ալթը այ իչին 4 մէճիտ թալէպ օլունտաճագ տըր։

—

ՃԷՎԱՊԼԱՐ

Դայսէրիյեէտէն թարաֆըմըզա թէէլէկրաֆ չէքէն զոթա խապէր վիրիրիզ քի, իսթէտիկի քիթապը կէօնտէրիրիզ, վէ սայիր խուսուսատտա էյէմ իւզրէ օլմասընը, օլ տէտիկի շէյ քէսպի էհէմմիյեէթ իթմէմիշ տիր։

—

Այնթապտան, Տիւսթուրուն թապու նէշրինէ միւպաշէրէթիմիզէն տօլաեը, հագգըմըզա իդհարը մէնմունիյեէթ իտիպ վէ սէնա օգունմուշ

եան զաթլարտա, պիզտէ թագտիմի թէշէքքիւր իտիպ, վէ տայիմտա սայու թէշվիգամլարընա միւնթազըր պուլունտուղումուզու պէեան իտէրիզ։

—

Էրզրումտա պուլունան տօսթումուզա խապէր վիրիրիզ քի, արզուլէրի իւզրէ, պու բօսթա իլէ պիր թագըմ Տիւսթուր, Էրզինկեանա, պէեան իթտիքլէրի զաթ իսմինէ օլարագ կէօնտէրիլմիշ տիր։

—

Եօզղատտան թարաֆըմըզա մէքթուպ իրսալինէ հիմմէթ իտէն զաթա, քէնտի զայրէթ վէ հիւնի թէվէճճիւհէրինտէն տօլաեը իզհարը թէշէքքիւր իթտիկիմիզէ պէրտպէր, շունու տախի պէեան իտէրիզ քի, պիզ տայիմտա, շաեանը տիզգաթ օլան աղդային հավատիսէրի եաղմագտաեը, ֆագաթ, էօյլէ պիր թագըմ լիւզումուզ, չօճուղտա, եալան, եանլըշ, վէ միւպալաղալը իշլէրէ վէ վագտատարատա իթիպար իտիպ վէ էհէմմիյեէթ վիրէն, վէ խալգըն միզաճընը օխշաեարագ, պիր գաչ ղրշ զիեատէ գազանմագլըղա իրթիքեաց իտէն տէ վէ Խալենը զաղէթաճքլարատան տա տէյիլիզ։

—

ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ

Ինչո՞ւ համար Պէրպէրեանի, Մէզպուրեանի, Գուրգէնի Լայլի մասնաւոր վարժարանաց պարգեւաբաշխութեան հանդէսներն ամենայն կանոնաւորութեամբ կը կատարուին և Իւսկ. Եէնիմահալլէի, Սէլամլըզի, Մայը վարժարանի հանդէսներն խայտառակութեամբ կը վերջանան ի սխատիս Հայ ժողովրդին...

Ե. Զ.

ՀՈՒԴՈՆԻ ՓՈՍԿՈԼԵԱՑ
ԵՒ
ՀԻՊՈՂԻՏԵԱՑ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏԻ

ԿՐԿԻՆ ՏԱՂ.Ք

ԳԵՐԵԶՄԱՆԱԿԱՆՔ

ՏԱՂԱԶԱՓԵԱԼ ՅԱՆԳԱԻՈՐ
Ի ՅԱՐՈՒԹԵՆԻ Գ. ՄԸՐՄԸՐԵԱՆ

Գրրգ սէքիզ սահիֆէսէն իպարէթ օլուպ, վէ ղայէթ կիւզէլ սուրէթտէ թապ իտիլմիշ օլան մէղքիւր ատանաւոր քիթապը, կէրէք քիթապճըլարտա, վէ կէրէք սուճու Պողոս աղա տիւքքեանընտա 5 էր ղուրուշա սատըլմագտա օլաուղուտան, էրպապը մի թալանընն օգուտմասընը արզու վէ տավէթ իտէրիզ։

* *

Պ. Նորայրի Գաղղիերէն–Հայերէն բառարանին 65գ. թերմն հրատարակեցաւ, յորում F գիրն սկսած է և կը հասնի մինչև ի բառն FAIGANDER. գին 65 թերթերուն 97 ½ դահեկան արծաթ։ Բուժանորդ գրրուիլ ուզողք պէաք է վճարեն կանխիկ 1 ½ օսմանեան լիրա ի ձեռս Մեծ. Տեարց Գ. Ա. Սամանճի–Մոմճեան, գանձապետաց բառարանին, 4 Մէհմէտ Ալի բաշա խան, Ղալաթիա։

Թերթերն կը վաճառուին Ֆրէնկեան, Ղուկասեան, Գալֆֆեան գրավաճառանոցները ի Կ. Պոլիս, Մեծ. Գ. Ե. Արշակայ Թղթավաճառանոցը ի Ղալաթիա, և Վայսի քսվ ի Մեծ փողոցն Պերայի։

Դին իւրաքանչիւր թերթին 60 փարա արծաթ։

* *

ԱՄՈՒԱՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

—.—

Հեղինակ
Բարիզի բժշկական ճեմարանէն

—

Թարգմանեց 1877է դոկտոր-ընէն
Ե. Արմ-էր

Թէ ի՛նչ պէտք է դիտնան ամուսնացողք իրենց ամուսնութեան նախընթաց օրը. — Ինքզինք սիրցնելու միջոցները. — Ամուսնութեան ազդեցութիւնն ամուսնից ֆիզիքականին և բարոյականին վրայ. — Ծնընդական գործառանաց առողջաբանութիւն. — Անկարողութիւն և իւր դարմանները և այլն և այլն։

Այն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ ամուսնացելոց եւ թէ ամուսնութեան պատրաստուողներու ընթերցման անհրաժեշտ է, կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով։

Գին 8 ղուրուշ

* *

ՍԱԹԻՆԻԿ ՏՐԴԱՏ

ՎԷՊ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ

Այն վիպասանութիւնը՝ որ ազգային փաստաբաններէն Թիւթիւնճեան Ռուբէն էֆէնտիի հեղինակութեամբն 'Իլայա ընծայուածէ, իւր վերջաբանէն ի զատ 257 երեսէ բաղկացեալ լի սրտաշարժ նկարագրութեամբ ընտիր վեպ մը է։

Կը ծախուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով, նաև Պոլիս կամուրջին գլուխը սուճի Պողոս աղային խանութը, և կամուրջին վրայ Աղաբեանեան Յովհաննէս աղայի ընթերցարանը, և Ղալաթիոյ թրամվայ ճատտէի Մահմուտիյէ փողոց թիւ 15 Արշակ Յակոբ էֆէնտիի մաղազան, գին 10 ղրուշ։

Շատ առնողներու համար կեդրոնատեղին է Ղալաթիոյ Բերշէնպէ բազար պանգ Օթոմանի քով Յ. Մ. Մանուկեան էֆէնտիի տպարանը։

ԻԽԹԱՐ

Մանզումէմիզ, Իզմիտէ, կէրէքսախքը էլինտէ, վէ կէրէք Մանճեան Մինաս էֆէնտի տիւքքեանընտա սախքըմագտա տը։

* *

Տիւսթուրուն ալթընճը ճիւրտախի չէգմիշ տը։

* *

Էրզրումտա, քիլիսէնին խանը իթիսալինտէ վագը Պուտաղեանց էֆէնտիկը մաղազասընտա, Տիւսթուրումուզան պուլունմագտա օլտուղունտան, օլ թարաֆլարտան ապօնէ օլմագլըղա արզուլքէշ պուլունան զաթլարը, խմէրլէր խագ օլայճա Պուտաղեանց էֆէնտիէն իսպար վէ միւրաճաաթ իտէպիլիր։

—

ԻԼԱՆԱԹ

Սազը տերէ չաեբրընէն միւտաթիմ մարիւմ օթլազ ըեէսիյլէ սազ հասըլը գրրգ լիրաեա թարիպի իտէոինտէ օլուպ, չէհրի հալը բուտինին 17ինճի բազար իրթէսի կիրակի գարարը գաթի վիրիլէճէկինէսէն զիեատէ իլէ խթիճաբ վէ իշթիրեէ թալիպ օլանլարը, եէվմի մէքիրտէ խազինէյի խասսայի Ճանէեէ կէլմէլէրի։ 3—3

Եիւզէ կիւզելիք վիրմէք իչին, իլմի սըհհէթէ մուվաֆֆըգ սուրէթտէ պիր ին Պու թէրթիպ բատան չօգ գելիք վէ կիւրեալ թէրթիպի. լեհեհեէ բութ-զիեատէ կիւ-թաղելիք

ՔՐԷՄ ՏԷ ՐՕԶ ՏԸ ԼԱ ՎԻՐԺԻՆԻ

CREME DES ROSES DE LA VIRGINIE

Գրէմ տէ Ռօզ տը Լա Վիրժինի

Վիրմէքտէ տիր։

Թօալէթէ տպիր օլան պու կիւզել թէրթիպ իլէ, պիլիմ զաթլարընը իչթիեազը չէ տիտ իլէ պէքլէմէքտէ օգուտուզլարը լեթաֆէթ, կիրէք ումուզլարա, զօլարա վէ էլլերէ, բէք ալեհ վիրիլէպիլիր։

BRUXELLES 1880

Եիւզտէ պուլունան գըզմըգ լէքէլէրինի, վէ սոլկունլուղու, վէ գրզարթրեը վէ էմմալինի տէֆ վէ մահվ իտէրլէր։

Եալընըզ Պրէթուարթ վէ գում ֆապրիգասընտա թէրթիպ օլունուպ, վէ Թիւրքիատա տէբօղթօսու իսէ, եալընըզ Միւսիւ Զէրվաթի վէ Ֆացէանընն Գալաթատա Ատա խանընտա վագը մաղազասը տը։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

(Լօնտրա 24 օգոստ.

Ինկլիզ	գոնսոլիտի	99-15/16
Իսհամը	Ումումիէ այլլար	17-5/16
»	» գարանտը	17-3/8
1863	Իսթիգրազը	19-3/8
1869	»	19-
1871	»	80-1/4
1872	(Պոնտու Թրէզոր)	30-1/2
1873	»	18-5/8
Օսմանլը	Պանդասը	18-1/4
Բուսիա	Իսթիգրազը 1873	91-1/8
Մըսըր	Իսթիգրազը պիրլէշմիշ	80-1/2
»	Իսթիեազը (շըմէնտը.)	100-
Տէվլէթի Ալիէնին	1877 Իսթիգրազը	94-3/4
Տաիրա	ռանիէէ	79-
Մըսըրըն	Բօչիլտ Իսթիգրազը	98-1/4
1877	Մահարիթան էհամը	10½-
Գամպիս	Բարիզ	—-

—

Բարիս, 24 օգոստ.

Ֆրանսըզ	ֆոնտասու 3 %	86-
»	» 5 %	117-85
Իսհամը	Ումումիէ այլլար	17-40
»	» գարանտը	17-65
1863	Իսթիգրազը	95-
1869	»	95-
1873	»	94-
Բուսիէլի	շըմէնտը. Թահվիլա.	59-25
Օսմանլը	Պանդասը	712-50
Դրէտի	Լիոնէ	928-75
Բուս	ֆոնտասու 5 % (1877	93-3/4
Բուսիանըն	Շարք Իսթիգրազը	82-5/8
Իթալիա	ֆոնտասու	90-75
Մըսըր	Իսթիգ. պիրլէշմիշ	406-25
Իսբանեա	Խարիճի Իսթիգրազը	—-
Գամպիս	Լօնտրա իւզէրինէ	25-50

Բարիս, (Պուլվար) 24 օգոստ.

Ֆրանսըզ	ֆոնտասու 3 %	-
Էհամը	Ումումիէ	-

—

Վիէննա, 24 օգոստ.

Լօնտրա	իւզէրինէ գամպիա	117-60
Բուսիէլի	տէմիր եօլ Թահվիլաթը	27-

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էահ. Ումմ.	օգոստ. 12 ազմ. գբ.	19-
» »	օգոստ. 13 սպհ. աչ.	19-
» »	Լէն եիւքսէք	19-
» »	Լէն աշաղը	19-
» »	Սասթ 5 տէ	19-
1863	Իսթիգ. (Մութօն) 6 % ֆ.	94-
1865	» » 6 % ֆ.	95-
1869	» (Բիլնար) 6 % ֆ.	94-
1872	» (Պոնտու Թրէզոր	30-
1873	» (Բիլնար) 6 % ֆ.	95-
Բուսիէլի	շըմէնտրֆէր	57-
Բաքար	ղուրուշ	—
Հէվալէսիզ	»	53-
Ագչէ	ֆայիզի %	9-

—

ԱԳՏԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Դրէտի ժէնէրալ 6 %	6-15
Սօսիէթէ ժէն 6 %	5-15
Իսթանպոլ Պանգասը	12-10
Սօսիէթէ Օթօման	4- 5
Թրամվայ 5 %	400-
Լավրիօմ (մուտէն)	153-

—

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱՋԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշտան	Ղ. ֆ.
Ինկիլիզ լիրասը	109-15
Ֆրանսըզ ալթունու	87-11
Բօլ	39-33
Դրիմից ալթունու	51-
Պէեազ մէճիտիյէ	197-14
Մէթալիք	205-
Պէշլիք	208-20
Ալթընըզ	126-20
Պագըր	—
Գարպոն գայիմէսի գաբիք	658

—

ԳԱՅՄԷՆԻՆ ԲԻԱՋԱՍԸ

Լէն եիւքսէք	1030-
Լէն աշաղը	1030-
Սասթ 5 տէ	1030-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ—ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ